

*Жолуденко Анжеліка Олександрівна,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю
«Правознавство» Національної академії внутрішніх справ*

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ЗАВІДОМО НЕПРАВДИВОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗАГРОЗУ БЕЗПЕЦІ ГРОМАДЯН, ЗНИЩЕННЯ ЧИ ПОШКОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВЛАСНОСТІ

Притягнення особи до кримінальної відповідальності за завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, як і за вчинення інших злочинів, можливо тільки за наявності вини. Форма вини злочину, передбаченого ст. 259 КК характеризується психічним ставленням до його обов'язкових ознак, якими є об'єкт, суспільно небезпечне діяння, суб'єкт злочину. Термін «завідомо», зазначений у диспозиції ст. 259 КК, також характеризує злочин як вчинений з прямим умислом. Умисний характер цього злочину також впливає з поняття обману як способу вчинення злочину. Не можна також вважати обманом передачу неправдивої інформації особі, яка не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хворобливого стану психіки або малолітства [4, с. 25].

Отже, суб'єктивна сторона завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці характеризується тільки прямим умислом, тобто винний усвідомлює, що повідомляє про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів приватної, колективної чи державної власності, знає про завідомо неправдивість свого повідомлення, бажає довести його до

відома невизначеної кількості людей чи представників організацій, установ або органів влади. Непрямий умисел при вчиненні цього злочину виключається.

На відміну від вини, в теорії кримінального права мотив і мету відносять до факультативних ознак суб'єктивної сторони злочину. Мета існує не в кожному злочині, а лише в такому, який характеризується прямим умислом [2, с. 448]. Мета як обов'язкова ознака виступає в суб'єктивній стороні завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці. Винний у вчиненні завідомо неправдивого повідомлення може мати за мету викликати неспокій людей, паніку або їх розгубленість. Це може бути бажання розважитись або помститися за нанесену винному образу чи відмову в його проханні з боку приватного, колективного чи державного об'єднання або з боку органів влади. Крім того, завідомо неправдиве повідомлення про загрозу громадській безпеці може бути вчинене злочинцями з метою забезпечення вчинення в інших містах реальних терористичних актів або інших тяжких злочинів (наприклад, вчинення розбійних нападів в момент, коли основні сили правоохоронних органів спрямовані на пошук вибухівки), вивчення складу оперативної групи та їх можливостей з метою вдосконалення ефективності злочинних дій тощо. Отже, мета злочину, передбаченого ст. 259 КК, може бути різною. Тому у кожному конкретному випадку мета вчинення завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці повинна з'ясовуватися судом при визначенні ступеня суспільної небезпеки вчиненого і призначення покарання винній особі.

При цьому, диспозиція ст. 259 КК не містить будь-якої вказівки на мотив цього злочину. З огляду на це мотиви та мета вчинення злочину можуть бути різними: вчинення злочину з хуліганських спонукань, помсти, через ревності, заздрість, ненависть, користь тощо. Як свідчить практика, завідомо неправдивому повідомленню про загрозу громадській безпеці в більшості випадках притаманний хуліганський мотив. В основі хуліганських спонукань зазвичай лежить егоїзм, почуття озлобленості та незадоволеності, що виявляється в прагненні демонстративно проявити себе, висловити нарочито-показову зневагу до людей, суспільства, законів. Особливість хуліганських спонукань і досконалих на їх основі однойменних дій полягає в тому, що вони (хуліганські спонукання) формуються під впливом безпосередньої ситуації. І в цьому випадку індивідуально-психологічні особливості особистості можуть відіграти вирішальну роль як у її поведінці, так і вчиненні суспільно небезпечних дій [1, с. 50].

Ревнощі як мотив злочину являє собою внутрішнє спонукання, суб'єктивний стимул протиправних вчинків, в якому знаходять вираження рушійні сили особистості, пов'язані із задоволенням її потреб; тобто переживання ревнощів стає мотивом, якщо набуває значення спонукання до конкретного вчинку [3, с. 38-47]. На ревнощі завжди впливають сумніви в коханні, дружбі. У ній виражається страх загубити прихильність іншої особи

і прагнення утримати цю прихильність. Ця специфіка ревнощів накладає свій відбиток і на поведінку особи, особливо до вчинення нею злочину.

Велику схожість із помстою мають такі мотиви, як заздрість і ненависть. Заздрість - виняткове породження індивідуальних властивостей хворобливого самолюбства. У ненависті виражається почуття ворожості, що доходить іноді до таких меж, що стає мотивом вчинення злочину. При ненависті властиве прагнення заподіяти зло іншим людям. Виникнення ненависті не завжди пов'язано з якимись конкретними діями потерпілого. Мотивом завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці може бути і користь. Корисливий мотив при завідомо неправдивому повідомленні про загрозу громадській безпеці має місце у разі, коли винний, повідомляючи неправдиві відомості, бажав одержати у зв'язку з цим матеріальні блага для себе або інших осіб, одержати або зберегти певні майнові права, уникнути матеріальних витрат чи обов'язків або досягти іншої матеріальної вигоди (наприклад, особа завідомо неправдиво повідомляє про закладення вибухівки у приміщенні, де укладається угода не на користь цієї особи). Однак, якщо особа вчиняє ці дії з метою вимоги передачі чужого майна чи права на майно з погрозою пошкодження (знищення) майна, і ця погроза була дійсною і реальною, то дії винної особи слід кваліфікувати як вимагання (ст. 189 КК).

Отже, мотиви завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці, як і мета, можуть бути різними. Тому встановлення мотивів і мети не впливає на кримінальну відповідальність винного, проте має важливе значення для вирішення питання про визначення йому виду та міри покарання.

Список використаних джерел:

1. Волков Б. С. Мотивы преступлений. (Уголовно-правовое и социальное-психологическое исследование) / Волков Б. С. - Казань : Издательство Казанского университета, 1982. - 152 с.
2. Кудрявцев В. Н. Объективная сторона преступления / Кудрявцев В. Н. - М. : Госюриздат, 1960. - 244 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. - К. : Каннон, А.С.К., 2012. - 1104 с.
4. Романов С. Ю. Обман как способ преступной деятельности: дис... канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Романов С. Ю. - Харьков, 1998. - 179 с.